

Інформаційне повідомлення
щодо ставки дисконтування довгострокової дебіторської заборгованості та
довгострокових зобов'язань

Відповідно до статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон) активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому; зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

У разі застосування підприємством національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій за довгостроковою дебіторською заборгованістю та довгостроковими зобов'язаннями здійснюється відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237, Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20, і Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2001 № 559 (далі – П(С)БО 13), та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291.

Зокрема, довгострокова дебіторська заборгованість та довгострокові зобов'язання відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Теперішня вартість – це дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде потрібна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Ставка дисконту базується на ринковій ставці відсотка (до вирахування податку), що використовується в операціях з аналогічними активами та зобов'язаннями. За відсутності ринкової ставки відсотка ставка дисконту базується на ставці відсотка на можливі позики підприємства або розраховується за методом середньозваженої вартості капіталу підприємства.

Як правило, ставка дисконтування складається з трьох складових:

- відсоткова ставка на позикові кошти – це та винагорода, яку отримав би кредитор, якби надав у користування на певний строк певну суму коштів;
- відсоткова ставка кредитного ризику – ризик, який враховує кредитор у разі неповернення позиченої суми;
- очікувана процентна ставка інфляції.

Під час визначення ставки дисконту враховуються ризики, крім ризиків, що були враховані під час визначення майбутніх грошових потоків.

Фінансові інструменти в бухгалтерському обліку поділяються на фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу і похідні фінансові інструменти, визнання та оцінка яких може здійснюватися відповідно до П(С)БО 13.

Відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій за довгостроковими зобов'язаннями та довгостроковою дебіторською заборгованістю має здійснюватися на підставі первинних документів із дотриманням загального принципу бухгалтерського обліку – «превалювання сутності над формою», згідно з яким операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

Визначення дисконтованої суми майбутніх платежів має здійснюватися в кожному конкретному випадку на підставі аналізу первинних документів та сутності господарської операції, з урахуванням умов договору, положень Закону та НП(С)БО, зазначених вище.

Водночас слід зазначити, що згідно з Законом та Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і

їхніми державами-членами, з іншої сторони, НП(С)БО удосконалюються відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності.

Згідно із наказом Міністерства фінансів України від 16.09.2019 № 379 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» відбулися зміни, які стосуються відображення в бухгалтерському обліку безвідсоткової довгострокової дебіторської заборгованості та безвідсоткових довгострокових зобов'язань, що дозволило усунути розбіжності у принципах обліку відсоткових та безвідсоткових позик та забезпечило приведення НП(С)БО у відповідність до вимог міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств (далі – МСФЗ для МСП).

Зокрема, розділ 11 МСФЗ для МСП, який розміщено на офіційному вебсайті Міністерства фінансів України в підрубриці «Бухгалтерський облік / Запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності / Міжнародні стандарти фінансової звітності» рубрики «Бухгалтерський облік та аудиторська діяльність» розділу «Діяльність», містить методики оцінки фінансових інструментів, приклади фінансових активів та фінансових зобов'язань.

Практичні аспекти визначення ставки дисконтування безвідсоткової довгострокової дебіторської заборгованості та безвідсоткових довгострокових зобов'язань

Визначення ставки дисконтування на рівні **ринкової ставки відсотка**, яка використовується в операціях з аналогічними активами: якщо підприємство регулярно, постійно користується позиками від фінансових та банківських установ, для ставки дисконту тільки за такими чи подібними позиками можливо брати відсоткову ставку, за якими отримуються такі позики цим підприємством. Про рівень ринкових ставок у певний період свідчать також статистичні дані банків оприлюднені на офіційному вебсайті Національного банку України.

Якщо ринкову ставку відсотка визначати проблематично, можна брати **ставку відсотка на можливі позики**, які може отримати конкретне підприємство. Наприклад, підприємство може взяти позичку (кредит) в конкретному банку і в такому випадку для визначення ставки дисконту можливо брати ставку кредиту в конкретному банку.

У разі відсутності зазначеної інформації під час розрахунку планових показників грошових потоків можуть застосовуватись **ставки, які визначаються на основі безризикової ставки, скоригованої на ризики, пов'язані з такою заборгованістю**. У якості безризикової ставки може бути використана ставка дохідності за облігаціями внутрішнього державного займу, ставка відсотка за інвестиціями або банківськими депозитами на аналогічний термін і на аналогічних умовах.

Замість ставки на можливі позики можна взяти **ставку, розраховану за методом середньозваженої вартості капіталу підприємства**. Така ставка показує середню дохідність, якої очікують власники (інвестори) підприємства, вкладаючи в нього кошти.

Ставка дисконту може відрізнятися від ставки, яку підприємство взяло за основу для розрахунку, на розмір ризиків. Види, величина ризиків у кожному конкретному випадку різні і визначається із врахуванням розмірів підприємства, структури його капіталу, ринку діяльності, наявності конкуренції, рівня рентабельності та прогнозованості отримання прибутків. Серед ризиків, притаманних бізнесу у 2020 році є, зокрема, ризик, пов'язаний з впливом COVID-19. Для того, щоб врахувати всі ці фактори, підприємство має постійно здійснювати фінансові розрахунки і мати відповідну інформацію.

Інформація про дебіторську заборгованість, зобов'язання та фінансові інструменти, що підлягає розкриттю, наводиться у примітках до фінансової звітності відповідно до вимог НП(С)БО.
